

KÖZLEMÉNYEK A PÉCSI ERZSÉBET-TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRÁBOL.

11.szám .

1932.Szeptember.

J E L E N T É S

A Z E G Y E T E M I K Ö N Y V T Á R M Ü K Ö D É S É R Ő L

A Z 1931-32.T A N É V B E N

(1931.szeptember 1-től 1932 augusztus 31-ig)

I.Bevételek.

Az egyetemi könyvtár az 1931-32.tanévben az egyetem állami dotációjából 6008 P.34 f.,az egyetemi iktatási és iratkozási illetékekből 13.662 P.s a könyvtár házipénztárából 1172 P.53 f.javadalmat élvezett.A házi pénztárba befolyt jövedelem könyvtári látogatójegyek kiváltásából,kiállítási beléptidijakból,a Rector Magnificus által az egyetemi tanárok kiállítási beléptijegyeinek megváltásaként adományozott 100 P.-ből és könyvtári képeslapok eladásából származott.Az összes jövedelem az elmúlt tanév folyamán tehát 20.842 P.87 f.Ehhez járult még az 1930-31.tanév iktatási és iratkozási könyvtári illetékének maradványa,1502 P.38 f.Ezzel együtt a könyvtár az elmúlt tanévben 22.345 P.25 f.fölött rendelkezett.

Javedalmunknak az utolsó három tanévhez viszonyított arányát a következő táblázat mutatja be:

	1929-30.	1930-31.	1931-32.
Állami dotáció	10000	5129	6008.34
Egyetemi illetékek	12696	13608.50	13662.--
A VK.Minist.segélye	1200	1000.--	--
Házi pénztár	377.26	720.60	1172.53
Összesen	24273.26	20458.10	20842.87

A pécsi egyetemi könyvtár javadalom tekintetében a többi hazai egyetemi könyvtárhoz képest mostoha helyzetben van.Az 1930-31.tanévben a budapesti egyetemi könyvtár rendszeres állami dotáció-

ként 20.000, rendkívüli állami dotációként 15.000, az egyetemi iratkozási és iktatási illetékekből kerek számban 61.000, az Egyetemi Nyomdától törvényben biztosított részesedés címén 4000, összesen tehát 100.000 P. javadalmat élvezett. Ugy a budapesti, mint a szegedi és debreceni egyetemi könyvtárak félévi iratkozási illetéke hallgatónként 5 P., míg a pécsié csupán 4 P. A debreceni egyetemi könyvtár 1930-31. évi jelentése 30.038 P. 44 f. javadalomról számol be (a rendes állami javadalom 5548 P., rendkívüli állami javadalom külföldi folyóiratok pótlására 259 P., további rendkívüli állami javadalom átszervezési munkálatokra 4194 P. 48 f., beiratási és beiktatási illetékek 18.077 P., a Gazdasági Hivatal által fedezett postaköltségek 1551 P. 08 f., hivatalos kiküldetési díjak 288 P. 90 f., a házipénztár bevétele 119 P. 98 f.). A debreceni egyetemi könyvtár igazgatójának panaszát az állami dotációra vonatkozólag mi is elmondhatjuk: "Javadalmunk állami része még mindig nincs az állami költségvetésben külön megállapítva, hanem az egyetem "Elméleti és gyak. okt. szükségletei" c., illetve a "Felszerelések" c. javadalmi tételéből évenként sajnálatosan csökkenő és az előzetes költségvetést rendkívül megnehezítő bizonytalan összeggel állapíttatik meg". (Dr. Nyireő István könyvtárigazgató jelentése a Debreceni Tisza István Tudományegyetem könyvtárának állapotáról az 1930-31. tanévben, 2. l.).

Egyetemi könyvtáraink gyenge dotálása sehogysem áll arányban a könyvtárak fokozódó igénybevételével s a könyvek árának emelkedésével. Domanovszky Ákos tanulmánya A porosz egyetemi könyvtárak pénzügyeiről (Magyar Könyvszemle 1930, 29-54. l.) számszerű kimutatásokban tárja elénk a porosz s a magyar könyvtárpolitika közötti sajnálatos különbséget. Amilyen arányban csökken az egyéni könyvvásárlóképesség, olyan arányban fokozódik Poroszországban a mindenki számára hozzáférhető közkönyvtárak javadalmazása; amilyen arányban nő a tudományos könyvtermelés, olyan arányban nő a tudományos könyvtárak dotációja; s a könyvárak emelkedése nyomán emelkedik a könyvtárak dotációja is. A 10 porosz egyetemi könyvtár 1902-03-ban együttesen 353.265 M., 1913-14-ben 785.052 M., 1924-25-ben 888.774 M.,

1926-27-ben 1.146.597 M. állami dotációt kapott könyvbeszerzésekre és dologi kiadásokra; 1926-27-ben kétszeresét annak, amit 1913-14-ben. De a könyvtári forgalom is az előbbi kétszeresére emelkedett s "1926-27-ben a könyvtáraink által vásárolt könyvek átlagos ára az utolsó békeévekkel szemben 55.8 %-os emelkedést mutat". Ezzel szemben nálunk, amint Pasterner Iván a Magyar Könyvszemle ugyane füzetének 166. lapján kimutatta, a budapesti egyetemi könyvtár 1929-30 évi dotációja csupán 38 %-a az 1913-14 évinek. S ha ilyen mostoha dotációban részesül fővárosi egyetemi könyvtárunk, mit remélhetünk mi vidékiek? Az ellentét kedvéért említem csak, hogy a greifswaldi egyetemi könyvtár állami átalánya 61.687 M., amihez még 20.256 M. egyetemi illeték járul, a marburgi egyetemi könyvtárré pedig 60.900 M. állami átalány s 30.531 M. egyetemi könyvtári illeték.

Az egyetemi könyvtárak célja, strukturája és használatának módja mindenütt egyforma, az anyagukban, állományukban s állapotukban nyilvánuló színvonaluk azonban javadalmazásuk arányában különbözik. Az összehasonlításokból látjuk, hogy a magyar egyetemi könyvtárak mostohább helyzetben vannak, mint a külföldiek, a magyarok között pedig a pécsi van a legmostohább helyzetben. A következő, 1932-33. tanévre, az állami dotáció 2400 P.-re fog leszállni s erre a tanévre, tekintetbe véve, hogy közel 2000 P.-t kell a Sopronban székelő Hittudományi Karhoz csatolt könyvtár fejlesztésére fordítanunk, mindössze 15.000 P. erejéig állítottuk össze a költségvetési előirányzatot.

Anyagi helyzetünk enyhítése érdekében kívánatos volna, ha:

a.) javadalmunk állami része az állami költségvetésben külön állapíttatnék meg, még pedig a budapesti egyetemi könyvtár rendszeres állami dotációjának 50%-a erejéig; 1930 június 30-ig ugyanis ilyen arányban részesült a pécsi egyetemi könyvtár az egyetem állami dotációjából.

b.) Az egyetemi hallgatók beiratkozási könyvtári illetéke ugyanolyan összegben állapíttatnék meg, amilyent könyvtári illeték címén

a többi három egyetem beiratkozó hallgatói fizetnek.

c.) a Sopronban székelő Hittudományi Karhoz csatolt könyvtár, mely csak névlegesen tartozik hozzánk, mint különálló Kari könyvtár külön állami dotációban részesülne, melyhez a hittudománykari hallgatók által fizetett iktatási és iratkozási könyvtári illetékek is járulnának.

Ezek az intézkedések egyrészt könyvtárunknak a többi egyetemi könyvtárhoz viszonyított fejlődését biztosítanák, másrészt pedig költségvetésünket tennék megbízhatóbbá s követésében következetesebbé.

II. Kiadások.

A rendelkezésünkre álló 22.345 P.25 f.-ből 19.903 P.25 f.-t adtunk ki. A tanév végén a maradék 2442 P.

A kiadások a következőként oszlottak meg:

könyvvásárlásra	9730 P.98 f.	százalékokban:	49	%
folyóiratokra	3604 " 71 "	"	18	%
könyvkötésre	3235 " 10 "	"	16.36	%
munkadíjakra	828 " -- "	"	4.14	%
dologi beruházásokra	2098 " 61 "	"	10.56	%
csomag és póstaköltségre	377 " 35 "	"	1.8	%
4 fényképes hasonmás készíttotése	28 " 50 "	"	0.14	%

Összesen	19903 " 25 "	"	100.	%

Az 1930-31. tanévben könyvvásárlásra esett 48 %, folyóiratokra 22 %, könyvkötésre 8 %, munkadíjakra 4 %, dologi beruházásokra 15 %, póstaköltségre 1 %, egyéb kiadásokra 2 %. Eszerint ezidén könyvkötésre megegyeszer annyit fordítottunk, mint tavaly, a dologi beruházások viszont egy harmaddal csökkentek.

Más egyetemi könyvtárak kiadásaival való összehasonlításra a következő adatokkal rendelkezünk. A debreceni egyetemi könyvtár az 1930-31. tanévben könyvvásárlásra és folyóiratok beszerzésére javadalma 57.2 %-át költötte, míg könyvkötésre 17 %, póstai költségekre 2.3 %, dologi kiadásokra 22.5 % s hivatalos kiküldetésekre 1 % esett. - A porosz egyetemi könyvtárak Domanovszky említett tanulmányának kimutatásai szerint 1926-27-ben könyvvásárlásra és folyóiratokra 68.5 %-ot, könyvkötésre 19 %-ot, dologi kiadásokra 12.5 %-ot költöttek s ez a megoszlás egyuttal a középaránya az előző 25

esztendő kiadásai megoszlásának is.

Az egyetemi könyvtárak kiadásainak egymást megközelítő egyformasága azt mutatja, hogy az ebbe a típusba tartozó könyvtárak szükségletei mindenütt egyformák. A pécsi könyvtár helyzete mégis más: alig tíz éves, felszerelésében még hiányok mutatkoznak s könyvanyagának nagyobbik része még kötetlen. Midőn a könyvtárt Pozsony elvesztése után újra meg kellett alapítani, mai könyvanyagának 90 %-át antiquár uton, magánkönyvtárak vásárlása s ajándékozása útján szereztük meg s ez az akkor nagy tömegben átvett könyvanyag tulnyomórészt kötetlen volt s jórésztben még ma is az. A kötetlen könyv- és folyóiratanyag pusztulásnak van kitéve s már eddig is sok kárt szenvedett a kikölosönzések folyamán. A könyvanyag konzerválása pedig legalább is olyan fontos feladata a könyvtárnak, mint új könyvekkel való gyarapítása. A továbbfejlesztésnek nincs értelme, ha a meglevőt nem konzerváljuk. A pécsi egyetemi könyvtárnak tehát többet kellene könyvkötésre fordítania, mint a régibb, felszerelésükben immár jól kiépített könyvtáraknak, melyek könyv- és folyóiratanyagukat rendszeresen köttethették. Nekünk javadalmunk 25 %-át kellene könyvkötésre fordítanunk, hogy a következő évtized folyamán könyv- és folyóiratanyagunk rendbe jöjjön. Az igazgatóságot elhatározásában azonban megköti ügyviteli szabályzatunk 26.§-a, mely a Karok igénylési jogának megállapításával kapcsolatban csak általánosságban intézkedik a könyvkötés költségeinek fedezéséről: "A könyvek, folyóiratok stb. bekötésére szükséges összegek rendszerint azokból a hányadokból fedezendőek, amelyek terhére az illető könyvek, folyóiratok stb. beszerzése történt". De az igénylők rendszerint nem veszik figyelembe a könyvkötés költségeit. Tekintettel arra, hogy ez a múltban sem történt meg a kívánatos mértékben, a 26 §-t oly értelemben kellene módosítani, hogy mindaddig, míg a könyvtár állománya kötések által nincsen biztosítva, minden igénylésre rendelkezésre álló összeg 25 %-a könyvkötésre fordítandó, ha pedig a könyvállomány állapotában a normális állapot beállt, a jövőben minden igénylésre rendelkezésre álló összeg 10 %-a fordítas-

sék az új szerzemények bekötésére. Hálásan kell megemlékezni a Jogi Kar 1932 június hó 1-én tartott VIII.rendkívüli ülésén hozott egyhangu határozatáról, melyben dr. Bozóky Géza egyetemi tanár úr javaslatára a Kar az igényléseire fentartott összeg 35 %-át bocsátotta könyvkötési akciónk rendelkezésére.

A Könyvtárbizottság az 1931-32. tanévre az egyes Karok által bejelentendő igénylések kielégítésére a következő összegeket állapította meg: a Hittudományi Kar számára 1974 P.86 f.-t, a Jogtudományi Kar igényléseire 3186 P.65 f.-t, az Orvostudományi Kar igényléseire 4188 P.90 f.-t, a Bölcsészeti Kar igényléseire 2953 P.83 f.-t, összesen 12.304 P.24 f.-t, vagyis, az összes rendelkezésre álló összegek 59 %-át. A Hittudományi Kar a reá eső összegből önállóan, saját hatáskörében, szerezte be a szükségelt műveket s azokat Sopronban a Karhoz csatolt könyvtárban címtározta s raktározta el. Az állami dotáció s a hallgatók által fizetett iktatási könyvtári illeték hányadaiból a régebbi igénylések alapján érkező folyóiratok és folytatásos munkák, továbbá az egyes kari professor urak által óhajtott könyvek árát fedezték, a hallgatók iratkozási könyvtári illetékeit pedig a Karok által bejelentendő igénylésekre tartottuk fenn.

A valutakorlátozás miatt úgy a Karok, mint az egyes professorok, valamint a többi látogatónk által óhajtott külföldi új könyveket és folyóiratokat csak nehézségek közt, sok esetben kése delmesen, sok esetben pedig, mikor a Nemzeti Bank a megrendeléshez szükségelt összegek átutalását nem engedélyezte, egyáltalán nem sikerült beszerezni. A Nemzeti Bank ugyanis mindössze 362 Márka 80 Pf., 4 svájci frank 40 c., 2 osztr. Sch. 80 Gr., 5 eszt korona és 1640 lira átutalását engedélyezte 1021 P.68 f. értékben s ezt az összeget is csak régebben járó folytatásos munkák új köteteinek átvétele vagy kölcsönzési díjak fedezése céljából.

Külföldi cégektől mindössze 23 német, 3 francia és 6 olasz kötet könyvet tudunk beszerezni, míg hazai könyvkereskedőink 148 német, 177 francia, 75 angol, 1 olasz, 2 román és 1 horvát könyvet szállítottak. Kunstädter Hirlapelőfizetési Irodája útján pedig 31 német, 18 francia, 2 amerikai, 2 olasz és 1 lengyel folyóirat járt a könyvtárnak.

A külföldi könyvanyag elmaradásának arányában hazai sorozataink kiegészítésére törekedtünk, főként az alkalmi vételek kihasználásával. A beszerzésekről alább, a könyvtár gyarapodásának ismertetése kapcsán számolok be.

A könyvkötésre költött 3235 P.10 f.-ből 2304 kötetet kötöttünk.

A munkadíjakra eső 828 P.-ből fizettük 1931 október óta Vida Mária önkéntes könyvtári gyakornok havi 50 P. tiszteletdíját s Kiss András napibéres szolgának bére kiegészítésére szeptemberben 28, októbertől fogva havi 30 P.-t.

A dologi beruházásokra költött összegből 1079 P.70 f. esett a Tanári Olvasószoba butorzatának kiegészítésére (2 íróasztal, 2 kartotekszekrény, teremóra, esernyőtartó, ruhafogas, függönyök, képkeretek, szőnyeg) 200 P. 90 f. az Olvasóterem folytatólagos felszerelésére (40 új szék, állványok kiegészítése és javítása), 20 P. egy hirdetőtáblára az előcsarnokban, 179 P. egy új könyvállványra, 20 polcra és 80 állványlemezre a Raktárban, 300 P. új írógépre, 53 P.60 f. írógép-, számozógép- és sokszorosítógépjavításokra és alkatrészekre, 109 P.41 f. irodai felszerelési tárgyakra, 45 P. hivatalos blankettákra, 22 P. két altiszti zubbony, sapka és köpeny előírt átalakítására s végül 89 P. a könyvtár kertjének rendezésére s kerti butorzata kiegészítésére.

A dologi kiadások egy harmadát, 661 P.97 f.-t, valamint a póstköltségeket a könyvtár házipénztárából fedeztük.

III. A könyvtár gyarapodása.

1. A könyvanyag - nem számítva a soproni Hittudományi Karhoz csatolt könyvtár gyarapodását, valamint a kurrens folyóiratokat, melyekről alább külön számolunk be - összesen 5927 darabbal szaporodott, 414 darabbal kevesebbel mint tavaly. Ebből 1111 volt vétel (tavaly 984), 3015 kötelezpéldány (tavaly 522) és 1801 ajándék (tavaly 4835).

Kisebb dotációnkhoz mértén a gyarapodásunk is kisebb a többi egyetemi könyvtárnál. A rendelkezésünkre álló adatok szerint a

budapesti egyetemi könyvtár gyarapodása 1929-30-ban 10.668 kötet könyv (ebből 3018 vétel, 7650 ajándék) és 859 kurrens folyóirat (416 vétel és 443 ajándék); a szegedié 1928-29-ben 8705 kötet könyv és 300 kurrens folyóirat; a debrecenié 1930-31-ben 5083 mű 5899 kötetben, 113 kurrens folyóirat, 1 hírlap, 238 egyetemi nyomtatvány, 700 egyéb nyomtatvány, 16 kézirat, 18 metszet és fénykép; itt származás szerint vétel volt 3086 mű, ajándék 1719, kötelesepéldány 57, csere 334, letét 1.- Az ellentét kedvéért idejegyezzük a román megszállás alatt levő Kolozsvár egyetemi könyvtára 1930-31 évi gyarapodásának statisztikáját: az összes gyarapodás 24.921 darab, ebből 10.719 kötet könyv, 1189 romániai és 615 külföldi kurrens folyóirat, 1116 romániai és 2 külföldi napilap, 4415 doktori értekezés s 5865 egyéb nyomtatvány és kézirat (Anuarul Universitatii Regele Ferdinand I Cluj Pe Anul Scolar 1930-1931, a 279.lapon).

Gyarapodásunk származás és szakok szerinti elosztását a következő táblázat szemlélteti:

	Vétel	Debreceni	Pécsi	Adomány	Összesen
					kötelesepéldány
Enciklopedikus munkák, bibliografiák, évkönyvek, címtárak:	122	1	6	126	255
Könyv- és nyomdászattörténet	7	-	-	2	9
Theologia, Vallás, Egyház	74	37	12	15	138
Politika, Szociológia	28	7	7	77	119
Jogtudomány	101	14	9	110	234
Törvénygyűjtemények	170	--	1	29	200
Országgyűlési, kormányhatósági nyomtatványok	-	-	12	170	182
Közgazdaság	25	55	54	16	150
Orvostudomány	20	2	4	75	101
Filozófia	17	1	3	15	36
Neveléstudomány	4	3	5	46	58
Egyetemi Nyomtatványok	-	1	5	414	420
Disszertációk	-	-	-	90	90
Középiskolai értesítők	1	47	27	182	257
Nyelvészet	23	1	-	22	46
Irodalomtörténet	34	-	12	19	65
Szépirodalom	216	4	18	41	279

	Vétel	Debreceni kötelese példány	Pécsi	Adomány	Összesen
Történelem	122	2	5	35	164
Életrajzok, memoireok	23	1	6	28	58
Művészettörténet	31	-	4	40	75
Hadtudomány, hadtörténelem	1	-	2	3	6
Földrajz	34	2	2	41	79
Néprajz	5	1	1	4	11
Baranyiensia	1	-	4	10	15
Mathematika	3	-	-	2	5
Természettudományok	34	2	3	55	94
Technika	10	9	-	-	19
Mezőgazdaság	-	-	4	4	8
Sport	5	-	2	3	10
Gyászjelentés	-	103	115	-	218
Szinlap	-	801	935	-	1736
Meghívó	-	103	536	-	639
Duplumok	-	14	10	127	151
Összesen	1111	1211	1804	1801	5927
-----	-----	-----	-----	-----	-----

Kötelese példányként a pécsi kir. főügyészség hatásköre alá tartozó kir. ügyészségekhez, továbbá a debreceni kir. főügyészség hatásköre alá tartozó miskolci, nyiregyházi és sátoraljaujhelyi kir. ügyészségekhez beszolgáltatót sajtótermékeket kaptuk. Az átadott anyagból az akcideneciákat (hirdetéseket, iratmintákat, blankettákat) kiselejteztük és megsemmisítettük s csupán a fenti statisztikában részletezett anyagot tartottuk meg.

Az adományok száma (1800) a múltévihez (4835) képest feltűnően csökkent. A könyvadományok értékét 4679 P.-re, az adományozott folyóiratok értékét pedig 1560 P.-re becsültük. Adományok érkeztek:

- a.) a RECTOR MAGNIFICUS útján 757 könyv és 9 évfolyam folyóirat.
- b.) az ORSZÁGOS KÖNYVFORGALMI ÉS BIBLIOGRAFIAI KÖZPONT útján 181 kötet és 67 évfolyam folyóirat
- c.) HAZAI HATOSÁGOKTÓL: Felsőház elnöksége 106 drb., Képviselőház elnöksége 8 drb., M.k. Belügyminiszterium 2 évfolyam folyóirat, Földmívelésügyi Miniszterium 1 folyóirat, Honvédelmi Miniszterium 1 folyóirat, Igazságügyminiszterium 1 könyv és 1 folyóirat, Kereskedelmi Miniszterium 2 könyv, Külügyminiszterium 1 könyv, Népjóléti Miniszterium 10 könyv és 1 folyóirat, Pénzügyminiszterium 2 folyóirat, Államnyomda 25 drb., Debreceni Tisza István Tud.egyetem 1 drb., Szegedi Ferenc József Tud.egyetem 2 drb., Pécsi Erzsébet Tudományegyetem Nemzetközi Jogi Intézete 31 drb., Gyermekklinikája 1 drb., Német Intézete 6 drb., Földrajzi Intézete 1 drb., M.T. Akadémia 37 könyv és 9 évf. folyóirat, M. Nemzeti Múzeum Főigazgatósága 1 drb.,

Központi Statisztikai Hivatal 8 könyv és 2 folyóirat, M.k. Technológiai Intézet 5 drb., Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala 9 könyv és 2 folyóirat 3-3 példányban, Fővárosi Nyilvános Könyvtár 3 drb., Déri Múzeum igazgatósága 1 drb., hazai középiskoláink igazgatósága 82 értesítő, La Fontaine Társaság 1 drb., az Eötvös Kollegium volt tagjainak Szövetsége 14 drb., D.H.T. Bányaigazgatóság-Pécs 1 drb.

d.) KÜLFÖLDI HATÓSÁGOK: Société des Nations 46 könyv és 4 évf. folyóirat, Olasz kir. külügyminiszterium 1 évf. folyóirat, Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaften 58 könyv, Csehszlovák követség-Budapest 1 könyv, Carnegie Endowment 8 könyv és 3 évf. folyóirat, Edinburghi egyetem 1 drb., Hamburgi egyetem 5 drb., Heidelbergi egyetem 87 drb., egyetemi nyomtatvány és disszertáció.

e.) HAZAI KIADOK 24 könyvet és 65 évf. folyóiratot, KÜLFÖLDI KIADOK 11 könyvet és 28 évf. folyóiratot küldtek.

f.) SZERZŐI TISZTELETPÉLDÁNYOKAT küldött: Barcza Ferenc 2, Berkovits Ilona 2, Bertalan Imre 4, Berze Nagy János 1, Bolgár Tivadar 1, T. Buysseus 1, Cselőtei Lajos 1, Czeke Marianne 2, Duzár József 1, Faluhelyi Ferenc 4, Fejér R. 1, Fitz József 3, Goitein Zsolt 1, Gyulay Tibor 1, Jánosfia Pál 1, Károly Ferenc 1, Kozma Antal 1, Lajos Iván 1, László Géza 1, Magyary Zoltán 6, v. Málnási Ödön 5, Máté Imre 1, v. Mészáros Ede 1, Moldován Simon 1, Moravek Endre 2, Nagy Sándor 1, Olay Ferenc 3, Pázmány Zoltán 3, Pikler Endre 1, Puder Sándor 1, Rácz Endre 1, Simon Béla 3, Szabó Pál Zoltán 3, Thirring Lajos 4, Zoltai Lajos 1.

g.) MAGÁNOSOK ADOMÁNYAI: Ákos Lajos 24 évf. folyóirat, Bajomi Vilmos 1, Birkás Géza 2, Esterházy Pál herceg 1 könyv, Fitz József 4 könyv és 1 évf. hírlap, Hanzséros Jenő 1 évf. folyóirat, Holub József 6 évf. folyóirat, Imre József 66 könyv és 35 évf. folyóirat, Jánó Zoltán 1 könyv, Maléter László 120, Nyakas Ákos 1, Nyakas János 8, Prohászka Lajos 1 könyv, Rüll János 37 évf. folyóirat, Vikár Béla 1, Névtelen adományozó 2 könyv.

2. A könyvtárnak 361 kurrens folyóirat és hírlap járt. Származásukról és jellegükről az alábbi táblázat számol be:

	Vétel	Köteles pld.	Bibl. Közp.	M.T. Akad. a d o m á n y a i	Kiadók	Magánosok hivatali útján	Rektori	Össze- sen
Hazai folyóirat	43	40	24	9	24	-	4	144
Külföldi folyóirat	47	-	45	1	33	7	5	138
Fővárosi hírlap	-	-	-	-	8	1	-	9
Vidéki hírlap	-	34	-	-	14	-	-	48
Hivatalos lap	1	5	-	-	15	-	-	21
Sporthírlap	1	-	-	-	-	-	-	1
Összesen	92	79	69	10	94	8	9	361
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

A kötelezpéldányként s az adományként érkezettek közt több duplum van. A kötelezpéldányként kapott évfolyamok egy tekintélyes része hiányos. Ezeket nem vettük fel az e jelentéshez mellékelt elhelyezés szerinti Jegyzékbe, mely a 309 rendszeresen érkező kurrens folyóirat és hírlap legrövidebb címét közli.

IV. A katalogizálás.

A tanév folyamán 9692 mű 11.500 kötetét katalogizáltuk 859 viaszlapon, melyről 81.467 címkartont vontunk le. A hétféle új katalogus eddig 132.841 címlapot tartalmaz s 16.024 mű 20.044 kötetét írja le. A betűrendes katalogusok mindegyike 15.734 fő- és 8549 utalólapot, a szakkatalogusok mindegyike 15.839 szakcédulát, a tárgyi címszókatalogus 20.010, a helyrajzi katalogus 15.788 és a különgyűjteményeket és sorozatokat csoportosító katalogus 16.514 kartont foglal magába.

A felvételeket három tisztviselő végezte három írógépen. A viaszlapokról nemcsak kartonlapokat, hanem legnagyobb levonatok is készítettünk s ezek közül az új szerzeményeket leíró leveleket a kéthetenként száz példányban szétküldött értesítőhöz használtuk fel.

A katalogizálás mellett egy negyedik írógép s 147 viaszlap felhasználásával másnemű bibliografiai munkákat is végeztünk s azokat havonta "Közlemények a Pécsi Erzsébet-Tudományegyetem Könyvtárából" cím alatt az érdeklődőknek megküldtük. A könyvtárra vonatkozó adatokat, a könyvtár nevezetesebb kéziratát s nyomtatványait leírását s a Pécsre vonatkozó bibliográfiákat közöltük bennük.

Az év legnagyobb munkája a folyóiratkatalogus előkészítése volt. Magában foglalja úgy a püspöki, mint a városi, mint a tulajdonképpeni egyetemi könyvtár, vagyis a könyvtár épületében meglévő összes folyóiratok teljes és bekötött évfolyamainak jegyzékét. A hiányos évfolyamokat (öt amerikai képesfolyóirat kivételével) nem vetjük fel az összesített katalogusba, hanem külön jegyzéket készítettünk róluk, melyet duplumjegyzékeinkkel együtt sokszorosítottunk, hogy e jegyzékkel 1932 novemberétől fogva tervbevett nagyobbarányú duplumcsereakciónkat megindítsuk. Ebbe az akcióba igyekeztünk bevonni más pécsi intézeti könyvtárakat is, egyrészt, hogy az ő duplumait is felhasználhassuk, másrészt, hogy az akció során az ő hiányait is kiegészíthessük. A Szent Mór-kollegium könyvtára már rendelkezésünkre is bocsátotta hiány- és duplumjegyzékeit, melyeket a mieinkkel egyidőben fogunk az érdekelt könyvtáraknak s antiquáriusoknak megküldeni.

V. A könyvanyag elhelyezése.

A tulajdonképpeni egyetemi könyvanyag a könyvraktár polcain 1055 folyómétert, a városi könyvtár anyaga 251 folyómétert, a püspöki könyvtáré pedig 1213 folyómétert foglal el.

A még ezenkívül rendelkezésre álló 80 folyómétert teljesen elfoglalja a duplumanyag, melytől tehát sürgősen szabadulnunk kell, hogy a következő évi gyarapodásnak helyet szoríthassunk.

Az 1933-34. tanévben azonban minden valószínűség szerint elfogy a most még felhasználható férőhely s az akkor bekövetkező helyhiánnyal számolva a könyvtárigazgatóság ezidén is megismételte tavalyi kérelmét, hogy a jövő évi költségvetési előirányzatba vételessék fel a könyvtár udvarán álló háznak altiszti lakóházzá való átalakítására 5000 P., hogy a könyvtári épületben levő altiszti lakás oda áthelyezhető legyen s az utóbbi helyiségeit részint ruhatárnak, részint könyvraktárnak berendezhessük. Az ekként nyert férőhelyen a következő évek folyamán az ezévi gyarapodás hatszorosa helyezhető el kényelmesen. Az 1940-ben beálló újabb helyszükén pedig az emeleti folyosóknak s a jelenlegi földszinti altiszti lakásnak Schlick-Vajda-rendszerű, vagy ehhez hasonló modern állványokkal való fülkeszerű berendezése által lehet segíteni. Ismét az ezévi gyarapodás mértékét véve alapul, a férőhely ez átalakítás által további husz esztendőre volna biztosítható.

VI. A könyvtár forgalma.

1. A Kölcsönzőosztály forgalma az utolsó három esztendőben a következő volt:

Az 1929-30 tanévben	692 látogatójegyre	4344 művet	6033 kötetben,
" 1930-31.	" 907	" 10615	" 17532
" 1931-32	" 1108	" 13830	" 19607

adtunk kölcsön. A kölcsönzési forgalom tehát nálunk is, mint minden közkönyvtárban évről évre növekszik.

106 kölcsönző részére a következő könyvtárakból közvetítettünk könyvkölcsönzést: a budapesti Egyetemi Könyvtárból 87, a

Nemzeti Múzeum Könyvtárából 61, a Fővárosi Nyilvános Könyvtárból 6, a M.T.Akadémia Könyvtárából 6, a Vallás- és Közoktatásügyi miniszterium Könyvtárából 3, a szegedi Egyetemi Könyvtárból 2, a pannonhalmi apátsági könyvtárból 2, a szombathelyi Kultúregyesület Könyvtárából 4, a bécsi Nationalbibliothekből 35, a bécsi Kriegsarchivból 27, a berlini Staatsbibliothekből 4, a stuttgarti Landesbibliothekből 6, a donaueschingeni Fürstenbergische Hofbibliothekből 1, összesen 243 kötetet. A közvetítő forgalom a tavalyi 332 kötethez képest visszaesett, ami talán azzal magyarázható, hogy a kölcsönzők a leromlott gazdasági viszonyok közt kevésbé vállalták a közvetítéssel járó költségeket s talán azzal is, hogy a leggyakrabban megkeresett budapesti Egyetemi Könyvtár a folyó évtől fogva külön kölcsönzési díj ellenében küldi a kért könyveket.

2. Az Olvasóterem látogatóinak száma:

	1928-29.	1929-30.	1930-31.	1931-32.
Szeptember	38	100	181	521
Október	275	559	632	2153
November	509	684	1031	2608
December	322	537	1254	2290
Január	304	448	1134	1640
Február	400	661	1587	3178
Március	306	565	1930	2284
Április	574	452	1405	2177
Május	329	598	1205	1629
Június	112	181	700	1245
Összesen	3169	4782	11069	19725

Az Olvasóteremben elhelyezett anyag szabad, kérőlap nélküli használatát a folyó tanévben is megengedtük, a hírlapokat és képesfolyóiratokat azonban ki kellett vonnunk, mert visszaélések történtek velük. Egyes hírlapszámokat elvittek, a folyóiratokból pedig képeket vágtak ki. Nem óhajtottuk a szabad használatot korlátozni s az ellenőrzés kellemetlen szigorításától is elállottunk, de a veszélyeztetett anyagot, mely amugysem szolgált tudományos célokat, mint nem-olvasóterembe valót a raktárban helyeztük el.

A Tanári Olvasószoba egyetemi tanárok használatára mindenkor (ünnepeken is) nyitva állt s igazgatói engedéllyel más komoly kutatók is dolgozhattak ott. Forgalmáról statisztikát nem vezettünk, mert látogatóit az ellenőrzéssel nem akartuk veszélyeztetni.

Forgalmunk viszonylagos arányainak megítélésére közöljük

a rendelkezésünkre álló összehasonlító adatokat:

Egyetemi Könyvtár.	Tanév.	Helyben olvasók.	Kölcsönzők.	Kölcsön- adott kötet.
Budapesten	1929-30	54.799	9955	22.386
Szegeden	1928-29	28.989	1871	2.939
Debrecenben	1930-31	13.130	1461	2.332
Pécsett	1931-32	19.725	1108	19.607
Kolozsvárt	1930-31	100.326	6786	13.937

VII. Munkabeosztás.

- DR. FITZ JOZSEF az 1928-29-évi teendők ellátásá mellett a Gyárépítési Naplót és a Folyóiratnaplót vezette.
- VITÉZ DR. SZABO PÁL könyvtártiszt a pécsi egyetem bibliografiáját készítette el és az egyetemi könyvtár tulajdonában levő folyóiratokat rendezte.
- DR. WINIS NÁNDOR könyvtári segédtiszt az egyetemi nyomtatványok és középiskolai értesítők különgyűjteményét rendezte.
- WINIS NÁNDORNÉ könyvtári segédtiszt 369 viaszlapon a régibb folytatásos munkákat katalogizálta.
- DR. HORVÁTH MARGIT könyvtári gyakornok 362 viaszlapon az új szerzeményeket katalogizálta.
- DR. VÁRKONYI NÁNDOR könyvtári gyakornok végezte a katalogizált anyag revideálását, számozását, szakozását és statisztikai nyilvántartását, azonkívül 45 viaszlapon könyveket katalogizált.
- DR. SZABO ISTVÁN napidíjas 72 viaszlapon régibb könyveket katalogizált, 22 viaszlapon összeállította a kéthetenkénti folyóiratértesítőt, megállapította folyóiratállományunk hiányait, azonkívül segédkezett az adminisztrációnál.
- DULL ÁGNES napidíjas a délutáni olvasótermi felügyeletet gyakorolta s az egyik katalogusnál a címkartonbeosztást végezte.
- NYAKAS SAROLTA tiszteletdíjas vezette a könyvkölcsönzést, kezelte a házipénztárt, és vezette a könyvkötést.
- VIDA MÁRIA tiszteletdíjas katalogizálta a Tanári Olvasószobában elhelyezett referencékönyvtárt, revideálta az olvasótermi kézikönyvtárt, kezelte a különgyűjtemények katalogussait és a helycímert s összeállította az összesített folyóiratkatalogust.
- VECSEY LAJOS önkéntes gyakornok katalogizálta a püspöki könyvtár folyóiratait és hírlapjait.
- FARAGO SÁNDORNÉ gépiró a gépirói teendők mellett öt katalogusnál a címkartonbeosztást végezte.
- HOPP IRÉN az Élettani Intézet gépirója, az intézetet vezető tanár ur szíves engedélyével az Olvasóteremben a délelőtti felügyeletet gyakorolta s elrendezte a naponta elkészült címkartonokat a végleges beosztás előkészítésére szolgáló indexes elosztókban.
- DANCS ISTVÁN I. oszt. altiszt a raktárkezelő, ANDICS FERENC I. oszt. altiszt az olvasótermi kiszolgáló, MARTIN ISTVÁN kiségitőszolga a sokszorosító gép kezelője és KISS ANDRÁS napibéres a kölcsönzőosztály altiszt munkakörét látta el. A téli hónapokban BARTA JÁNOS fűtő egyúttal a könyvliftnél is teljesített szolgálatot.

A könyvtár tisztviselői státusának mizeriája megváltoztatására az elmúlt tanévben nem tehetünk felterjesztést, - ez a státusredukcióra vonatkozó kormányrendelet után oéltalan lett volna - de, miután ez a kérdés könyvtárunk állandó fekélyes sebhelye, ismételten volt módozatokat kereső megbeszélések tárgya. Mind-

egyik magyar egyetemi könyvtárnak súlyos problémája a maga státusa, mert mindegyik elszigetelt, mindegyik létszáma elégtelenül kicsiny s mindegyikben a legalacsonyabb állások vannak többségben. A tisztviselők évtizedes szolgálat után sem tudnak előlépni s nem tudnak elhelyezkedni más státusokban sem. A könyvtárak a létszám elégtelensége miatt kénytelenek napidíjasokat fogadni, kiknek a helyzete ismét csak kilátástalan. Ez a könyvtárak tudományos és erkölcsi színvonalát súlyeszi. Mindegyik személyzetében szárnyaszegett s munkakedvét vesztett tisztviselőkkel s elkeseredésre hajló napidíjasokkal találkozunk. A pécsi egyetemi könyvtár státusa azonban a többi egyetemi könyvtárunk közt is kirívó. Fizetési osztályokba sorozott tisztviselőinek száma mindössze négy s tervbe van véve, hogy a VII. fizetési osztályú könyvtárőri állást a jövőben egy VIII. fizetési osztályú segédőri állással pótolják. Ezenkívül van egy IX. és két X. fizetési osztályú állása. Négy napidíjasa, illetőleg gyakornoka, kilenc, illetőleg tíz esztendő óta teljesít reménytelen szolgálatot.

Egyetemi könyvtárainkban, mint boldog ellentétre, a porosz könyvtárügyre szoktak hivatkozni. Az összes porosz állami könyvtárak tisztviselői közös nagy státusba vannak osztva, melyben külön a tudományos tisztviselők s külön a kezelőtisztviselők arányosan elosztott állásokban helyezkednek el. Mindegyiknek a próbaszolgálat letelte után könyvtárosi szakvizsgát kell tennie, mely sokoldalú s szigorú követelményeivel biztosítja a kar szakszerű színvonalát. Minden könyvtárhoz pedig annyi tisztviselőt rendelnek ki, amennyi állományának és forgalmának megfelel. Egy-egy tisztviselőre kb. 20.000 kötet esik.

De nem szükséges ilyen messzi példákra hivatkoznunk. A kolozsvári egyetemi könyvtárnak - az egyetem 1930-31 évi évkönyve szerint - 52 alkalmazottja van : 15 tudományos tisztviselő, 15 kezelőtisztviselő és 22 altiszt.

A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium a tavalyi tanév végén 3963/1931.IV.sz. alatt a közös státusra vonatkozó véleményes javaslatlattételre szólította fel az egyetemi könyvtárak igazgatóságait. A magunk részéről három szempont figyelembevételét ajánlottuk:

a.) a közös státus létszáma a könyvtáraknak az Országos Bibliografiai Központnál bejelentett állománya szerint oszolja meg a könyvtárak között, olyképen, hogy minden tudományos tisztviselőre legfeljebb 20.000 kötet essék; kezelőtisztviselő pedig minden könyvtárhoz a mindenütt egyformán megállapítandó adminisztratív segédszemélyzetten kívül annyi osztassék be, amennyi olvasó és kölcsönző helyiséget a könyvtár a könyvtárt látogató közönség számára 5-5 órán át nyitvatart. Nálunk pl. az olvasóterem napi 10, a kölcsönzőosztály napi 5 órán át van nyitva, a forgalom lebonyolítására tehát 3 kezelőtisztviselőre van szükség. Ha a kölcsönzést a délutáni órákra is ki kellene terjeszteni, egy kezelőtisztviselővel többet kérnénk. Az altisztek száma pedig viszonyítottassék ugy a forgalomhoz, mint a könyvtári helyiségek alapterületéhez. Ha a státust ilyenformán állapítanak meg, a pécsi egyetemi könyvtárban a jelenlegi 4 tisztviselő és 9 napidíjas, tiszteletdíjas és díjtalan önkéntes gyakornok helyett s a 4 (októbertől áprilisig 5) altiszt helyett 9 tudományos és 4 kezelő tisztviselő s 6 altiszt teljesítene szolgálatot. A könyvtár ezáltal mentesülne ama tehertől, hogy a költségvetésben felvett létszám hiányainak pótlására a saját tárgyi javadalma terhére kénytelen napidíjasokat alkalmazni.

b.) Az új státus a gyűjteményegyetemi állásokkal arányosan egyező fizetési fokozatok létesítése által rendezettség. A Gyűjteményegyetemhez tartozó könyvtárak rangsorozata s az egyetemi könyvtárak tisztviselőinek eddigi rangsorozata közötti kirívó különbség ugyanis az egyetemi könyvtárakat mintegy alacsonyabb rendű könyvtárakká degradálta. Méltányos s a háborúelőtti állapotnak megfelelő volna, ha az egyetemi képesítésű tudományos könyvtártisztviselők javadalom és előlépési lehetőség tekintetében a középiskolai tanárokhoz, a középiskolai végzettségű kezelőtisztviselők pedig az elemi iskolai tanítókhöz hasonló elbánásban részesüljenek.

c.) A kezdőkinevezésekhez föltétlen előfeltételül kívántassék meg a tudományos tisztviselőknél legalább három, a kezelőtisztviselőknél legalább két élőnyelv bírása s a megállapítandó előzetes próbaszolgálat után leteendő könyvtárosi szakvizsga, illetőleg kezelőtisztviselőknél a bibliografiai kezelővizsga sikeres letétele. A kinevezéseknél, illetőleg a könyvtárosoknak az egyes könyvtárakhoz való beosztásakor biztosítottassék az érdekelt egyetemnek autonómiájának érvényesülése.

Az egyes könyvtárak között lefolyt eszmecsereből megállapítható, hogy a könyvtárak vezetői az alapelvekben egyetértének s hogy státusunk sajnó problémája megoldását sürgetni fogják. Kívánatos lenne, hogy a javaslatok részleteinek megvitatására és egységesítésére az országos könyvtáros egyesület működésbe lépne.

Pécs, 1932. szeptember

Fitz József.